

מלאכת מכה בפטיש – א

העושה כלי – בונה, והמתקן כלי – מכה בפטיש

שוע"ר סי' שב

ה' דרך האומנים העושים כלי מתכת להכות בפטיש על הכלי אחר שנגמר, כדי להשוות עקמימותו בהכאה זו, והכאה זו היא גמר מלאכת הכלי, והוא אב מלאכה, שהיתה בכלי המשכן. וכל העושה שום דבר שהוא גמר עשיית הכלי ותיקונו, הרי גמר זה נחשב למלאכה, והוא תולדות מכה בפטיש שהיה במשכן. כגון הצר צורה בכלי העומד לציירו, אפילו לא צייר אלא מקצת הצורה, הרי עשה מקצת גמר הכלי וחייב, שאף שהציור מצד עצמו אינו חשוב מלאכה, מכל מקום עכשיו שהכלי נגמר וניתקן על ידו הרי הוא נחשב למלאכה.

וכן כל העושה איזה תיקון לכלי, הרי תיקון זה נחשב למלאכה, וחייב.

ו לפיכך הלוקט יבלת שעל גבי הבגדים כגון אלו היבלת שבכלי צמר הנשארים בהם מן האריגה, וכן קשין וקסמים דקין שנארגו בבגד שלא במתכוין הנוטל אותם לאחר האריגה, חייב משום מכה בפטיש אם הוא מקפיד עליהם, דהיינו שהוא מסירם בכוונה כדי ליפות הבגד, שיפוי זה הוא חשוב גמר עשיית הבגד ותיקונו לפי שמקפיד עליהם. אבל אם אינו מקפיד עליהם, ואינו מסירם אלא דרך מתעסק בעלמא, פטור אבל אסור מדברי סופרים.

שוע"ר סי' שיג

יט לא אמרו שאין בנין וסתירה בכלים, אלא בבנין גרוע ... אבל העושה כלי מתחלתו, הרי זה בנין גמור וחייב משום בונה ... וכן התוקע העץ בתוך הקרדום להיות לו לבית יד, חייב משום בונה.

שוע"ר סי' שיד

א חבית של חרס שאינה מחזקת ארבעים סאה, שנשברה ודיבק שבריה בזפת, מותר לשברה בשבת ... מפני שאינה בנין גמור. ובלבד שלא יתכוין לנקבה נקב יפה שיהא לה לפתח נאה, שאם כן הרי הוא מתקן כלי, וחייב משום מכה בפטיש.

ב העושה נקב בדבר תלוש, אינו חייב אלא אם כן הנקב עשוי להכניס ולהוציא בו, כגון נקב שבלול של תרגולים שאינו מחובר לקרקע, שהוא עשוי להכניס האורה ולהוציא ההבל, שנקב זה הוא פתח גמור וחייבים על עשייתו משום תיקון כלי, שהיא תולדת מכה בפטיש

שוע"ר סי' שז

ה' נשמטו לו רצועות מנעל וסנדל, מותר להחזירן למקומן ... אבל במנעל חדש אסור ליתן הרצועה בשבת, מפני שהוא מתקן כלי.

ואפילו להחזיר לא התירו אלא כשהנקב הוא רחב ויכול להחזיר בלי טורח, אבל אם הנקב הוא צר שצריך טורח להכניס הרצועה בתוכו, אין זה כמחזיר, אלא כנותן בתחלה, ואסור משום תיקון כלי. וכן הדין ברצועות של מכנסיים.

ו מתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובס, שאינו קשר של קיימא, שרוב הפעמים מתירין אותו ביומו מיד אחר הכביסה. אבל אין פותחין אותו מחדש, מפני שהוא מתקן כלי, וחייב משום מכה בפטיש ... **אפילו אם כבר נפתח בית הצואר, רק שחזר האומן ותפרו ביחד** כדרך שהאומנים עושים, או שקשרו האומן, ואינו יכול להתירו אסור לחתוך החוטין. במה דברים אמורים בקשר זה **שקשרו האומן קודם גמר מלאכת הבגד**, שחתיכת חוטי קשר זה יש בה משום מכה בפטיש, לפי שהיא גמר מלאכת הבגד, שעל ידי כך מתוקן הבגד ללבשו וקודם לכן לא היה מתוקן מעולם ללבשו, וכל דבר שהוא גמר מלאכה יש בו משום מכה בפטיש כמו שנתבאר בסי' ש"ב. אבל שאר קשירות שנקשרו אחר גמר מלאכת הבגד, **כגון קשרי הכיבוס** או המשיחות שבכתונת שנקשרו ואינו יכול להתירן, מותר לחתכן. ומכל מקום אין להקל בפני עם הארץ אלא יעשה בצנעא.

שוע"ר סי' שמ

י הרושם רשמים וצורות בשטר וכיוצא בהם כדרך שהציירים רושמים, חייב משום תולדת כותב. **יח** מחט שנתעקמה אפילו מעט, אסור לפשטה (משום תיקון כלי).